

Jan Hjärpe (red.): 99 spørgsmål om islam - og lidt færre svar.

Gyldendal 2006. 176 sider.

Bogens titel alluderer til den muslimske tradition, hvor man taler om Allahs 99 skønneste navne og samtidig til, at bogen er baseret på spørgsmål, som ofte stilles til undervisere og forskere, der beskæftiger sig med islam og muslimer. Bogen er redigeret af en af nordens førende islamforskere og skrevet af en kreds af kendte svenske islamforskere, der har mødtes i en studiekreds på Lunds Universitet. Den danske udgave er bearbejdet af Garbi Schmidt, der selv har været studerende hos Jan Hjärpe, og som er en af de førende forskere om islam i Danmark.

Formålet med bogen er at give svar på disse ofte stillede spørgsmål om islam, hvilket gøres i et enkelt sprog henvendt til et alment publikum. Bogen kan betragtes som en debatbog, der ikke tager stilling. De emner, der behandles, afspejler således det, som fylder meget i den offentlige debat, såsom kvindeundertrykkelse, tvangsægteskaber, æresdrab, selvmordsattentater, og antisemitisme i muslimske lande. Det gøres imidlertid ud fra en faglig synsvinkel, og bogen kan således bibringe viden og tiltrængte nuancer til en islamdebat, der ofte er meget følelsesladet og sort og hvid. Det er derfor også både klogt og nødvendigt, at der gøres en del ud af at forklare den religionsvidenskabelige baggrund, således at det gøres helt klart, at der ikke er tale om en normativ tilgang. Hensigten er i stedet at formilde budskabet om, at islam ligesom andre religioner ikke er én ting og ikke er noget i sig selv. Man er altså til forskel fra

de religiøse selv ikke optaget af, hvad islam egentlig er eller bør være, men hvordan islam opfattes, fortolkes og praktiseres. Det, der skal formidles, er altså nuancerede svar på de forskellige spørgsmål, hvilket nærmere bestemt vil sige, at der gøres rede for variation blandt muslimer. Foruden at være et fagligt bidrag til debatten, kan bogen samtidig fungere som en opslagsbog, da spørgsmålene er inddelt i forskellige hovedemner og med et udmærket indeks bagerst.

I forhold til den danske debat er der taget hensyn til, at tvangsægteskaber i højere grad har været et debattemne i Danmark, mens æresdrab har været det i Sverige. I forhold til den danske debat kunne man dog savne emner som demokrati, der kun behandles meget sporadisk under en rubrik om fundamentalisme. I en dansk sammenhæng ville det også være naturligt under *shari`a* at fokusere på de forskellige straffe såsom stening, som muslimer i Danmark ofte udspørges om.

Faren ved at tage udgangspunkt i ofte stillede spørgsmål er, at disse spørgsmål ofte omhandler de kontroversielle emner, og dermed kan give en skævhed i den måde islam præsenteres på i forhold til andre religioner. Et eksempel er, at der i næsten enhver bog om islam findes et kapitel om kvinders forhold og en diskussion om, hvorvidt islam er kvindeundertrykkende eller ej. I tilsvarende bøger om kristendom f.eks. berøres dette emne ikke. Man får derved let det indtryk, at der i forhold til islam er et problem, der skal diskuteres, mens dette ikke er tilfældet for kristendom.

I bogen er der taget højde for dette, idet der ikke kun tales om f.eks. islamisme, men hele tiden om forskellige holdninger til emnerne. Man får desu-

den interessante afsnit om forskellene på sunni-islam og shia-islam, hvor det fremhæves, hvordan Ayatollah Khomeini fuldstændig nytolkede shia-islam mht. til forholdet mellem religiøs og politisk ledelse. Endvidere er ritualer, højtider og hellige steder viet et helt kapitel, hvor det ikke kun er de ortodokse ritualer, der beskrives men også sufi-praksis og helgenkulte. Bogen kan derved også fungere som en slags introduktionsbog, idet helt grundlæggende begreber og retninger sættes på plads. Man får desuden også en kortfattet introduktion til islam og dens historie. Her har man dog valgt en beskrivelse, hvor man i vidt omfang tager den islamiske tradition for pålydende og slet ikke nævner den historisk kritiske forskning og hele problematikken omkring, hvorvidt de religiøse skrifter overhovedet kan benyttes som kilde til det faktiske historiske forløb. Dette kan dog forsvares med, at der er tale om et meget kortfattet afsnit, og at det væsentligste for at forstå de forskelligartede muslimske standpunkter i dag ikke så meget er det faktiske historiske forløb, men snarere den grundfortælling, man som muslim forholder sig til. En mere alvorlig mangel er det dog, at det faktisk først og fremmest er såkaldte islamister, der nævnes ved navn. Herved forstærker det indtrykket af, at de betydeligste tænkere er islamister. Det er således tænkere som Ayatollah Khomeini, Hassan al-Banna, Abul A'la Mawdudi og Sayyid Qutb, som omtales, men hvor er liberale tænkere som f.eks. Abdul Karim Souroush, Fazlur Rahman, Muhammed Abdu og Muhammed Shahrour?

Når alt dette er sagt, lykkes bogen faktisk som dét, den først og fremmest er, en modig bog, hvor

islamforskere bidrager med viden i en letforståelig og spændende form til de ting, der ellers debatteres heftigt i samfundet.

Kate Østergaard, adjunkt

Religionsvidenskab, Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier

Københavns Universitet